

Πανελλήνιες 2022

Προτεινόμενες απαντήσεις

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ 03/06/2022

A1. Στο απόσπασμα ο συγγραφέας καταγράφει τους λόγους που καθιστούν αναγκαία την ιστορική γνώση. Συγκεκριμένα, τα πιστεύω και η ηθική του κάθε ανθρώπου αποτελούν στοιχεία κληροδοτημένα από το παρελθόν και οι άνθρωποι διαβιώνουν σε ένα ήδη διαμορφωμένο κοινωνικό περιβάλλον. Γνωρίζοντας τα έργα των προγόνων αποκτάται η γνώση του παρόντος και μέσω της αξιολόγησης των λαθών, η γνώση του εαυτού μας, στοιχεία που οδηγούν στον επαναπροσδιορισμό της δράσης στη ζωή.

B1. α. Λάθος

β. Λάθος

γ. Σωστό

δ. Σωστό

ε. Σωστό

B2. α. Ο τίτλος του κειμένου «Γιατί να μαθαίνουμε Ιστορία;» τίθεται με τη μορφή ερωτήματος. Πρόκειται για έναν τίτλο ευσύνοπτο, εύστοχο και δηλωτικό του περιεχομένου του κειμένου, καθώς προϊδεάζει τον αναγνώστη για την αναφορά στην αξία μελέτης της Ιστορίας, που αποτελεί τον θεματικό πυρήνα του κειμένου. Επιπλέον, ο τίτλος επαναλαμβάνεται στον πρόλογο του κειμένου μέσω του ευθέως λόγου. Αποτελεί έναν τίτλο ρηματικό, στον οποίο αξιοποιείται η υποτακτική έγκλιση και το α' πληθυντικό πρόσωπο («να μαθαίνουμε»), στοιχεία που εντείνουν την αμεσότητα, τη συλλογικότητα, καθολικότητα και την ενάργεια του κειμένου, αναδεικνύοντας το αίσθημα της κοινής ευθύνης. Χρησιμοποιείται, επίσης, η δηλωτική λειτουργία της γλώσσας.

Μέσω της χρήσης του ερωτήματος στον τίτλο, διεγείρεται το ενδιαφέρον του αναγνώστη και με προτρεπτικό ύφος τονίζεται η σημασία της ιστορικής γνώσης και προσδίδεται ζωντάνια, αμεσότητα και παραστατικότητα καθώς και διαλογικός τόνος στο κείμενο. Επομένως, ο τίτλος είναι αποτελεσματικός, καθώς επιτυγχάνει τον επικοινωνιακό του στόχο.

σπουδαστήριο Κυριακίδης – Ανδρεάδης

β. Ο συντάκτης του κειμένου, μέσω του ευθέος λόγου, παραθέτει αυτούσια τα λόγια των φοιτητών («Γιατί, κύριε, ...μέλλον») που εξέφραζαν την απορία τους για τους λόγους για τους οποίους είναι απαραίτητη η γνώση της Ιστορίας. Με την επιλογή αυτή, το ύφος του κειμένου καθίσταται απλό, ζωντανό, άμεσο και οικείο, ενώ παράλληλα προσδίδεται θεατρικότητα και δραματικότητα στον λόγο. Εκτός αυτού, ενισχύεται η αξιοπιστία, η αυθεντικότητα και η εγκυρότητα των θέσεών του, με αποτέλεσμα ο λόγος του να γίνεται πειστικότερος. Τέλος, το νόημα του κειμένου καθίσταται εύληπτο και σαφές και ισχυροποιείται η αντικειμενική θεώρηση του ζητήματος.

B3. Η Κική Δημουλά στο απόσπασμα του κειμένου «Για να επανέλθω... φωτογραφία σου», επιδιώκει να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη σε σχέση με τον ρόλο που διαδραματίζει η επέτειος στη διατήρηση της μνήμης. Αρχικά, μετέρχεται το α' πληθυντικό πρόσωπο («οι γονείς μας»), μέσω του οποίου το κείμενο αποκτά αμεσότητα, ζωντάνια και συλλογικότητα, τονίζοντας πως η ανάκτηση μνημών από τους γονείς αφορά όλους τους αναγνώστες. Επιπλέον, μέσω της εμφατικής τριπλής επανάληψης της λέξης «γενέθλια» τονίζει τον ρόλο των γιορτών που επιβεβαιώνουν το πέρασμα του χρόνου και γεννούν μνήμες στους δέκτες. Τέλος, χρησιμοποιούνται τα αποσιωπητικά («δε θέλουν να ξεχαστούν...») που προσδίδουν υπαινικτικό χαρακτήρα στον λόγο της και αποσιωπούν όσα η ίδια θυμάται αλλά δεν επιθυμεί να φανερώσει.

Συμπληρωματικές γλωσσικές επιλογές:

- Πρωτοπρόσωπη αφήγηση: «Για να επανέλθω...», «Για να δώσω...», εξομολογητικός τόνος, προσωπικό και οικείο ύφος
- Προσωποποίηση: «η επέτειος ...άκρως κοινωνική. Πάει παντού. Και σε χαρές...», «Παρελαύνουν οι Θερμοπύλες»
- Μεταφορές: «την πιο εγκόσμια μορφή στη επέτειο...»
- Ασύνδετο σχήμα: «Ιδού η νύφη... η ενηλικίωση», «Τιμά τους ήρωες... στον άγνωστο στρατιώτη»
- Μικροπερίοδος λόγος: «Πάει παντού. Και σε χαρές και σε απώλειες»
- Στοιχεία προφορικότητας: «Και ιδού», «ας πω»
- Εικονοπλαστικός λόγος: «ας πω ότι είναι ένα δωρεάν μεταφορικό μέσο... στο παρόν», «και ακόμα τα κρατάει αγκαλιά και τα θηλάζει...»
- β' ενικό πρόσωπο: «ιδού»
- Συγκινησιακά φορτισμένες λέξεις «βαθύ πατριωτισμό», «άλλου είδους αγάπες», «απώλειες», «συντονίζει τον ηρωϊσμό»

Γ. Θέμα του διηγήματος, απόσπασμα του έργου «Επείγουσα ανάγκη του Θ. Βαλτινού, είναι, κατά τη γνώμη μου, η ιστορία και ο ρόλος του ταγαριού (είδος τσάντας από χοντρό χειροποίητο μάλλινο ύφασμα που το χρησιμοποιούσαν κυρίως οι χωρικοί), ενός οικογενειακού κειμηλίου το οποίο ως σύμβολο αντιπροσωπεύει τη σύνδεση του παρελθόντος με το παρόν ανάμεσα σε τρεις γενιές. Συγκεκριμένα, η αφηγήτρια μέσω

σπουδαστήριο Κυριακίδης – Ανδρεάδης

της πρωτοπρόσωπης αφήγησης («θα σας πω την ιστορία του ταγαριού», «Το βρήκα κατακωνιασμένο σε μια παλιά κασέλα») παραθέτει με στοιχεία ζωντανού και προφορικού λόγου, αμεσότητα και παραστατικότητα την προσωπική της εμπειρία και μάλιστα εμφανίζεται δυσαρεστημένη για την παραμέληση του ταγαριού από τη μητέρα της («κατακωνιασμένο σε μια παλιά κασέλα»), η οποία το αντιμετώπιζε χρηστικά, όπως διακρίνεται από την αναδρομική αφήγηση («Στα φοιτητικά της χρόνια το χρησιμοποιούσε ως τσάντα», «Μου λέει να το πας στη γιαγιά σου. Ήθελε προφανώς να το ξεφορτωθεί»). Αντίθετα, για τη γιαγιά της το ταγάρι συμβολίζει την ιστορία της οικογένειας κ' έχει ιδιαίτερη συναισθηματική αξία, γι' αυτό και όταν το βλέπει συγκινείται, σχολιάζονται σε ευθύ και μικροπερίοδο λόγο «Πράγματα για μια ζωή». Η ίδια δε δείχνει πρόθυμη να εγκαταλείψει το σπιτικό της, όπως υπαινίσσεται στο τέλος με την ερωταπάντηση προς την εγγονή της «Της λέω γιαγιά γιατί δεν έρχεσαι να μείνεις μαζί μας στην Αθήνα.-Γιατί τι θα έχω παραπάνω εκεί;», στοιχείο δραματικότητας, θεατρικότητας, ώστε να δηλώσει, τελικά, την άρνησή της- ίσως και την απαξίωσή της- προς το σύγχρονο αστικό περιβάλλον και την αποκοπή από τις ρίζες της.

Στο κείμενο, λοιπόν, αυτό του οποίου η περιγραφή υπογραμμίζει τη διατήρηση του στον χρόνο («Ήταν βαμμένο με φυτικές ίνες και είχε ωραία λαμπερά σχέδια») εγγράφονται οι μνήμες και τα βιώματα (εικόνα: «Μου διηγήθηκε τα νυχτέρια που έκαναν τότε υφαίνοντας στον αργαλειό με του λυκναριού. Η μαμά της. Τα έλεγε αυτά νοσταλγία. Η γιαγιά»), ασαφή τραύματα («Ήθελε προφανώς να το ξεφορτωθεί. Δε ξέρω τι μπορεί να της θύμιζε»), αλλά και άλλες επιλογές («ήταν τότε της μόδας. Εξέφραζε οικολογικές ανησυχίες επίσης»). Η ιστορία του που αποτυπώνεται μέσω της ανταλλαγής των χρονικών επιπέδων, ξεκινά ως στοιχείο παράδοσης, δείγμα σεβασμού στο περιβάλλον, στη συνέχεια παρουσιάζεται ως στοιχείο χρηστικό και σύμβολο νεανικής επαναστατικότητας και τέλος βγαίνει από την αφάνεια χάρης την εγγονή-αφηγήτρια, αν και αγνοεί την αξία του.

Προσωπική άποψη: Αν ήμουν στη θέση της αφηγήτριας, εκτιμώντας το γεγονός ότι είχα την τύχη να βρω ένα οικογενειακό κειμήλιο (το ταγάρι), θα το κρατούσα, γιατί θα ένιωθα περισσότερο συνδεδεμένη συναισθηματικά κυρίως με τη γιαγιά μου και γενικότερα με τους προγόνους μου. Είναι καλό, λοιπόν, να διατηρούμε αλώβητη τη σύνδεση με τις ρίζες μας, με το πλούσιο παρελθόν μας.

Εναλλακτικά: Αν ήμουν στη θέση της, πιθανόν να μη το κρατούσα, γιατί ένα τέτοιο «άβολο» αντικείμενο ανήκει πια στο παρελθόν, δεν είναι της μόδας και εγώ είμαι ένα μοντέρνο κορίτσι που θέλω να κοιτάω μόνο μπροστά.

Δ. Α' ζητούμενο: Η αξία της ιστορικής γνώσης

Η ιστορική μνήμη δεν είναι γνωστική πολυτέλεια και δεν αφορά μόνο τους ιστορικούς. Αντίθετα, η ιστοριογνωσία είναι κατεξοχήν εργαλείο όλων μας, για να

σπουδαστήριο Κυριακίδης – Ανδρεάδης

ερμηνεύουμε το παρόν, ο καλύτερος δρόμος, για να αναλάβουμε τον ιστορικό μας ρόλο. Με άξονα την ιστορία:

- Αποφεύγουμε τα λάθη του παρελθόντος, εντοπίζουμε τις ρίζες των σύγχρονων προβλημάτων.
- Μαθαίνουμε το παρελθόν, κατανοούμε ότι είμαστε συνεχιστές, συνειδητοποιούμε την αξία της γλώσσας. Παράλληλα, ενδυναμώνεται η εθνική μας συνείδηση, τονώνεται η φιλοπατρία και η εθνική αυτογνωσία.
- Καλλιεργείται πνεύμα γόνιμου διεθνισμού, συνειδητοποιείται η αξία της ειρήνης και η απαξία του πολέμου.
- Μεταγγίζονται οι αξίες και τα ιδανικά (ηθική διδασκαλία) και δίνονται ερεθίσματα για δράση και δημιουργία.
- Διευρύνονται οι πνευματικοί ορίζοντες, κατακτάται η ουσιαστική γνώση, απεγκλωβίζεται ο άνθρωπος από προκαταλήψεις και αντιστέκεται στην παραπληροφόρηση και την προπαγάνδα.
- Συνειδητοποιούμε τον κοινωνικό και πολιτικό μας ρόλο· η συμμετοχή στα κοινά και η ανάληψη ευθυνών εδραιώνει τη δημοκρατία. Η ιστορική μνήμη διδάσκει την αξία του διαλόγου, συνδέει τα άτομα, καλλιεργεί πνεύμα συνεργασίας (κοινωνικοποίηση).
- Κατανοούμε ότι η εξέλιξη και η πρόοδος απαιτούν σύνεση, φρόνηση.
- Γνωρίζουμε την αξία της επιστήμης, της τεχνολογία, της φύσης.
- Αναβαθμίζεται το αισθητικό κριτήριο.

Β' ζητούμενο: Βιωματικοί τρόποι καλλιέργειας του ενδιαφέροντος για το ιστορικό παρελθόν.

- Παρότρυνση του νέου από το οικογενειακό περιβάλλον για ενασχόληση με θέματα που σχετίζονται με την ιστορία και την παράδοση του κάθε έθνους: συζήτηση των γονέων με τα παιδιά για θέματα ιστορικού ενδιαφέροντος, επισκέψεις και οικογενειακές εκδρομές σε τόπους ιστορικών γεγονότων και μνημεία.
- Παρακολούθηση εκπαιδευτικής τηλεόρασης, ντοκιμαντέρ, κινηματογραφικών ταινιών και θεατρικών παραστάσεων σχετικών με ιστορικά γεγονότα και θέματα, καθώς και μελέτη λογοτεχνικών κειμένων με ιστορικό πυρήνα / ιστορικών εγχειριδίων (εκτός αυτών που διδάσκονται στις σχολικές τάξεις).
- Επαφή των πολιτών με την παράδοση και τη λαογραφία του κάθε έθνους και του κάθε τόπου αντίστοιχα μέσω της συμμετοχής σε πολιτιστικούς συλλόγους και εκδηλώσεις μνήμης.
- Σχολικές εκδρομές με οργανωμένη ξενάγηση σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους (με δυνατότητα, μάλιστα, παρακολούθησης του τρόπου διεξαγωγής των πραγματοποιούμενων ανασκαφών, όπου είναι εφικτό, συνοδευόμενης από σχετική ενημέρωση από τους επιβλέποντες αρχαιολόγους) αξιοποίηση ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών προγραμμάτων (π.χ «Το σχολείο υιοθετεί ένα

σπουδαστήριο Κυριακίδης – Ανδρεάδης

μνημείο») ως αφόρμηση και ερέθισμα για προσωπική διερεύνηση, γόνιμος διάλογος μέσα στην τάξη, διαδραστικό μάθημα και ανάθεση εργασιών τύπου project στους μαθητές, διαθεματική προσέγγιση της ιστορίας-σύνδεση της διδασκαλίας της με άλλα μαθήματα όπως Γεωγραφία, Μαθηματικά, Φιλοσοφία, Λογοτεχνία.

- Αξιοποίηση των τεχνολογικών μέσων με σκοπό την ενημέρωση και την ψηφιακή περιήγηση σε πολιτιστικούς θησαυρούς του παρελθόντος.
- Διοργάνωση των ιστορικών επετείων με πιο ουσιαστικό τρόπο.
- Δημιουργία κέντρων μελέτης της ιστορίας σε όλους τους δήμους της χώρας και διοργάνωση ημερίδων με τη συμμετοχή επιφανών επιστημόνων που θα διεγείρουν το ενδιαφέρον, θα διαφωτίσουν και θα αφυπνίσουν την κοινή γνώμη.

επιμέλεια: Γαϊτανίδου Χριστίνα

Καλαντζή Αλεξία

Παραρά Μάρω

